

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring
Lørenfaret 1C,
0585 Oslo

Vår saksbehandler
Finn Erlend Ødegård
+47 92 85 84 95

Vår dato
06.09.2022
Deres dato
01.06.2022

Vår referanse
22/00408-2
Deres referanse

Høringsbrev: revisjon av DFØs bærekraftskrav og -kriterier

Norges Bondelag viser til brev fra Direktoratet for forvaltning og økonomistyring av 29.06.2022, angående høring om krav til bærekraftige anskaffelser av mat- og drikkeprodukter. Norges Bondelag har følgende merknader til forslaget:

Generelt:

Norges Bondelag viser til at bærekraft er en helhetlig tilnærming til vår tids store utfordringer. FN har vedtatt 17 bærekraftsmål som alle skal nås innen 2030. Kun ett av bærekraftsmålene handler om å redusere menneskeskapte klimautslipp.

Norges Bondelag mener DFØs forslag til krav til bærekraftige anskaffelser av mat- og drikkeprodukter har en for snever tilnærming med et altfor stort fokus på klimautslipp. Kravene som stilles må i større grad rettes mot bruk av råvarer og ikke bare ferdige retter. Nærhet til råvarene og stoltheten over hvor maten kommer fra må bygges inn i kravene. Et viktig grep for å få tilbake den matfaglige yrkesstoltheten er å stille krav at det skal tilbys en meny med råvarebaserte måltider laget fra bunnen av, på ressurser fra et bærekraftig landbruk og med et forbruksmønster som muliggjør hyppig bruk av råvarer i sesong og fra lokalt næringsliv. Norges Bondelag mener det må komme tydelig fram av kravene at bruk av lokale norske råvarer og råvarer i sesong er et bedre alternativ i et klima, miljø og bærekraftperspektiv.

Til kravene som stilles:

5. Sosialt ansvarlig produksjon

Hovedformålet med kravet er at produkter som anskaffes skal være produsert under arbeidsforhold som ivaretar grunnleggende menneskerettigheter for arbeidstakerne, og at produktene med slike egenskaper skal være tydelig i bestillingssystemet for å øke sjansen for at de faktisk bestilles.

Norges Bondelag mener matprodusenter i alle ledd i verdikjeden for mat må ha en rettferdig betaling for maten de produserer. Mangler dette, vil det kunne gå ut over både matsikkerheten og evnen til å oppfylle andre bærekraftsmål. For å oppfylle målet om rettferdig betaling for maten må mange elementer på plass. Rammevilkårene må legges til rette for at bonden og andre som arbeider i verdikjeden, får godt nok betalt for å produsere maten. Prisene på jordbruksprodukt i sluttledet må ikke settes for lavt til å kunne sikre lønnsomhet i hele verdikjeden.

Bondelagets Servicekontor AS

Norges Bondelag

Postadresse: Postboks 9354 Grønland, 0135 OSLO, Tlf: 22 05 45 00
Besøksadresse: Landbrukets Hus, Hollendergata 5, 0190 OSLO
Bankkonto: 8101.05. 91392, **Org.nr.:** 985063001 MVA
bondelaget@bondelaget.no, www.bondelaget.no

Bankkonto: 8101.05.12891
Org.nr: 939678670

10. Plantebaserte produkter

Hovedformålet er å øke andelen matvarer med lavere klimafotavtrykk ved å ha alternativer tilgjengelig, samt synliggjøre at det finnes alternativer i bestillingsløsningen.

Norges Bondelag støtter målet om at vi skal spise mer frukt og grønt, men mener det er feil å stille krav om at tilbydere skal tilby plantebaserte alternativer til utvalgte animalske produkter i avtalesortimentet. Dette kan lett oppfattes som plantebaserte kjøtterstatninger, og fremmer ikke fleksible, råvarebaserte mat og drikkeprodukter. Norges Bondelag mener kravene om bærekraftig anskaffelser bør være kritisk til bruken av plantebaserte kjøtterstatninger, da markedet for dette pr i dag består av mye ultrabearbeidede produkter, hvor flere av disse fort faller utenfor nasjonale kostråd og – retningslinjer.

Krav om plantebaserte produkter som alternativ til animalske produkter er egnet til å hindre tradisjonelle leverandører av landbruksprodukter i å delta i konkurransen. Det er urimelig å kreve at f.eks leverandører av melk og animalske produkter også skal ha plantebaserte produkter. De som gis en fordel med et slikt krav, er grossistene som leverer produkter i en rekke spektre. Norges Bondelag mener offentlige innkjøpere i stedet må dele opp sine bestillinger slik at de får tilbud om gode animalske produkter og gode plantebaserte produkter fra ulike tilbydere.

14. Statistikk til klimakalkulator

Hovedformålet med kravet er at oppdragsgiver skal motta tall som gjør det mulig for oppdragsgiver å benytte DFØs klimakalkulator for matanskaffelser. DFØs klimakalkulator legger utelukkende klimagassutslipp til grunn og fremsetter at veganske matvarer er mest klimavennlige.

Norges Bondelag vil advare mot å legge et for ensidig fokus på utslipp av klimagass per kilo, da dette undergraver kunnskap om matvarenes rolle i et sunt kosthold og andre bærekraftshensyn. Det er viktig å ha et helhetlige bærekraftsperspektiv på kjøttproduksjonen. Ser man kun på bærekraftsmålet om å stoppe klimaendringene, vil en intensivering av produksjonen og produksjon av svin og kylling være mest effektivt. Samtidig vil ekstensiv saueproduksjon eksempelvis ha bedre effekt på beiting og biologisk mangfold.

Redusert forbruk av rødt kjøtt vil føre til færre beitende husdyr på innmark og utmark. Med dette vil gjengroingen av Norge gå raskere og karbonbinding i jord ved beitebruk går ned. Norsk rødliste for arter i 2015 viser at 685 truede arter er negativt påvirket av opphør av slått og beite. Beitedyra våre er dyr som tidligere levde ville i store flokker i Europa. De skaper grassletter og leveområder for beitemarkssopp, villblomster, pollinatorer, møkkbiller, bakkehekkende fugler med flere. Beitedyra gjør en viktig jobb for å opprettholde leveområdene for dette biologiske mangfoldet.

De klimatiske forholdene i Norge legger godt til rette for grasbasert kjøttproduksjon, i tillegg til korn, poteter, frukt, bær og grønnsaker. Norske husdyr produserer kjøtt og melk på ressurser som vi mennesker ikke kan spise. Dette er i hovedsak gras og korn som har for dårlig kvalitet som menneskemat. Det meste av fôret til norske husdyr blir produsert i Norge. Norskandelen varierer med dyreslag. For melkeku er for eksempel norskandelen 85 %. Graset er 100 % norsk, men kraftfôret består av rundt 60 % norske råvarer. Importerte proteinvarer i kraftfôret utgjør rundt 10 %.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Simen Solbakken

Finn Erlend Ødegård